

§ 4.7 САМОРЕГУЛЯЦІЯ СТУДЕНТІВ ЯК НЕОБХІДНА НАВИЧКА 21 СТОЛІТТЯ: ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ (Куліш І.М., Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, Корольок Г.О., Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького)

Вступ. Сьогодні для успішного навчання, праці та життя у сучасному суспільстві все більш необхідними навичками стають гнучкість та адаптованість. Стрімкі зміни інформаційних та комунікаційних технологій спонукають всіх швидко адаптуватися до нових способів комунікації. Швидка зміна працевлаштування, професій та посад вимагають саморегуляції та ініціативи. Така ситуація зумовлює певні зміни у підходах до освітнього процесу, який має спонукати студентів планувати та контролювати своє навчання, брати на себе відповідальність за своє навчання та свою роботу, орієнтуватися на навчання протягом життя та постійний професійний розвиток. Створюючи сприятливі умови для розвитку цих навичок студентів, педагоги повинні спрямовувати студентів та надавати їм допомогу таким чином, щоб піднімати відповідальність самих студентів за своє власне навчання.

Організація Об'єднаних Націй розглядає освіту, як єдиний найважливіший фактор, який сприяє продуктивному та відповідальному життю молодих людей [1]. Згідно з дослідженнями, проведеними університетами Гарварду та Стенфорду лише 15% успіху в кар'єрі забезпечується професійними або технічними навичками, 85% успіху залежать від соціальних навичок. Тобто, хоча соціальним навичкам не надають належної уваги, саме вони створюють або руйнують професійну кар'єру (Peggy Klaus) [2]. Освіта,

орієнтована на життєво необхідні навички, визнається як сучасна методологія, яка зосереджується на різноманітних аспектах розвитку молоді та її потребах, що відображено у низці документів ООН, а саме, у *World Youth Report (2003)*, *World Program for Human Rights Education (2004)*, *UN Decade on Education for Sustainable Development (2005)*, *the World Development Report (2007)*, тощо. Очікувані навчальні результати охоплюють комбінацію знань, цінностей, ставлень та навичок з особливою увагою саме до тих навичок, які стосуються критичного мислення, вирішення проблем, саморегуляції, спілкування, міжособистісних навичок, які належать до процесу соціалізації [1].

Особливості суспільства 21 століття зумовлюють певні навички та уміння, які необхідно набути майбутнім фахівцям, щоб бути успішними професіоналами на сучасному етапі розвитку суспільства. Ці навички відрізняються від традиційних академічних навичок, які в першу чергу зводилися до змісту знань [3]. Навички 21 століття ґрунтуються на передумові, що ефективне навчання або поглиблене навчання передбачає, що на основі набутих ключових ґрунтовних академічних знань розвиваються навички навчання та навички мислення вищого порядку [3]. Однією з навичок 21 століття вважається навичка саморегуляції.

Поняття саморегуляції розглядається психологами як процес, за допомогою якого людина контролює або спрямовує свої думки, емоції та дії, щоб досягти поставлених цілей. Психологічний словник Американської Психологічної Асоціації (АПА) визначає це поняття як контроль поведінки за допомогою використання само-моніторингу, само-оцінки та само-посилення [4]. Дослідження показують, що навичка саморегуляції є необхідною для надійного емоційного благополуччя [5]. Стосовно поведінки, саморегуляція – це

здатність людини діяти в її довгострокових інтересах, які узгоджуються з її найглибшими цінностями [5]. Стосовно емоцій, саморегуляцію розглядають як здатність людини заспокоювати та підбадьорювати себе [5]. Згідно з теорією саморегуляції, поведінка керується мотиваційною системою постановки цілей, розробки стратегій для їх досягнення, оцінюванням прогресу та відповідним переглядом цілей та дій [6].

Слід зазначити, що саморегуляція є також сферою досліджень педагогіки. Дослідники розглядають взаємозв'язок таких понять як самоконтроль, самокерування, самоспостереження, навчання, соціальна поведінка, само-моніторинг [7] та приходять до висновку, що дослідження зворотного зв'язку та дослідження саморегульованого навчання повинні бути тісно пов'язані між собою і потребують подальших досліджень в обох сферах [8].

Поняття «саморегульоване навчання» дослідники відносять до здатності людини розуміти та контролювати своє навчальне середовище. До здатності саморегуляції науковці включають постановку мети, само-моніторинг, самонавчання та само-підсилення (Harris & Graham, 1999; Schraw, Crippen, & Hartley, 2006; Shunk, 1996).

Виклад основного матеріалу. Використання «саморегуляції» в контексті сучасного суспільства охоплює соціальну сторону цього поняття. Завданнями освітян стають створення умов для формування та розвитку саморегуляції студентів, здатності брати відповідальність на своє навчання (а в подальшому, за свою роботу і життя), співпраця зі студентами, направляючи їх та надаючи можливості таким чином, щоб допомогти їм брати на себе все більшу відповідальність за власне навчання [9].

Освітній проект «Інноваційне викладання та навчання» [9] пропонує важливі ідеї для планування навчальної діяльності таким

чином, що вона сприяла формуванню та розвитку саморегуляції студентів. Ці ідеї базуються на відповіді на запитання чи навчальна діяльність є довготривалою та чи студенти планують і оцінюють свою власну роботу та переглядають її на основі зворотного зв'язку. В освітньому проекті [9] зазначено, що навчальна діяльність має презентувати чіткі навчальні цілі та критерії успіху, які могли б бути використані студентами для планування та моніторингу своєї власної роботи. Педагоги можуть сприяти розвитку навичок саморегулювання студентів, надаючи їм можливість працювати у групах та вирішувати, хто і що буде виконувати та протягом якого часу, а також діяти на основі зворотного зв'язку, щоб покращити роботу до її підсумкового етапу.

Освітній проект [9] роз'яснює основні важливі ідеї щодо саморегуляції, а саме, що навчальна діяльність вважається довготривалою, якщо студенти працюють над нею суттєвий період часу, оскільки це факт є передумовою для можливості розвитку саморегуляції студентів. Критерії успіху визначаються в проекті як фактори, які визначають чи були досягнені навчальні цілі та чи вони забезпечили показники прогресу та успіху студентів у цій навчальній діяльності. Тому, якщо студенти заздалегідь (до виконання певної навчальної діяльності) отримують навчальні цілі та пов'язані з ними критерії успіху, вони матимуть можливість побачити свій прогрес та оцінити якість виконання своєї власної роботи. При цьому, навчальні цілі та пов'язані з ними критерії успіху можуть бути забезпечені як педагогами, так і запропоновані й обговорені студентами з метою формування відповідальності за навчальну діяльність. Розуміння цих факторів на початку формування саморегуляції студентів.

На думку методистів проекту [9] планування студентами своєї власної роботи може вирішувати наступні питання: як

планувати (студенти можуть розбивати складне завдання на декілька простих завдань або обирати прийоми виконання, тощо), коли планувати (студенти створюють графік своєї роботи та планують терміни виконання), хто виконуватиме завдання (студенти вирішують, як вони розділять обов'язки між собою), де планувати (студенти вирішують які частини роботи виконуються в межах чи поза межами навчального закладу чи навчального часу).

Таким чином, якщо завдання є довготривалим, але студентам надаються детальні інструкції та терміни або студенти лише приймають рішення стосовно незначних аспектів завдання, вони не мають можливості планувати свою власну роботу. Методисти також зазначають важливим аспектом формування та розвитку саморегуляції студентів можливість перегляду своєї роботи, що надає можливість побачити та порівняти стан виконання завдання та заплановані цілі та усвідомити свій прогрес.

Проект «Інноваційне викладання та навчання» пропонує візуальну ідею співпраці у вигляді дерева рішення (Рис.1) [9]:

